

10.3 AANGIFTE DOEN

Onderdeel van de Arbocatalogus Agressie en Geweld 2.0, sector Gemeenten

Doelgroep	Coördinator agressie en geweld, hoger management, leidinggevenden, beleidsmedewerkers, medewerkers
Inhoud	Toelichting op het doen van aangifte en ELA (Eenduidige Landelijke Afspraken)
Gerelateerde documenten	Gemeentebreed normstellend kader Agressieprotocol
Versie	27 september 2013

1 INLEIDING

Na een melding van een incident in het Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR) volgt altijd een reactie. Dit kan een interne reactie zijn, bijvoorbeeld een waarschuwing of sanctie van de gemeente tegen de dader. Maar de GIR-registratie kan ook leiden tot een melding dan wel aangifte bij de politie en verdere justitiële actie, zoals vervolging van de veroorzaker van het incident, en een procedure tot het verhalen van schade.

In webdoc 10.1 ('Sanctiebeleid') is de reactie van de gemeentelijke organisatie op het gedrag van de burger beschreven (het gemeentelijke sanctiebeleid).

Veel agressie- en geweldincidenten worden niet bij de politie gemeld. Dit komt deels door onwetendheid over de mogelijkheden, en deels door onterechte beeldvorming over de effecten van aangifte doen. Verhalen over bedreiging met represailles of feitelijke represailles, vormen een drempel. In dergelijke gevallen moet de politie direct kunnen optreden. En om adequate maatregelen te kunnen treffen, is juist het doen van aangifte noodzakelijk.

Het is van groot belang dat slachtoffers van geweld aangifte (laten) doen. In veel politieregio's, zoals in de politieregio Amsterdam-Amstelland en het Arrondissementsparket Amsterdam (Openbaar Ministerie), zijn daarom werkafspraken gemaakt. Een daarvan is dat een werkgever altijd aangifte kan doen voor een van zijn werknemers. Dat kan op grond van het artikel 161 van het Wetboek van Strafvordering (WvSv). 'Iedereen die kennis draagt van een strafbaar feit is bevoegd hiervan aangifte te doen'. Aangifte kan gedaan worden door slachtoffers, leidinggevenden, getuigen, en personen die het incident kennen 'van horen zeggen'.

Voor een efficiënte werkwijze en een goede communicatie moet duidelijk zijn wanneer en van welke incidenten een melding dan wel aangifte wordt gedaan bij de politie. Er moeten

afspraken gemaakt worden over de manier waarop er contact plaatsvindt tussen het politieapparaat en de gemeentelijke organisatie.

NB: Het is bij agressie- en geweldsincidenten tegen gemeenteambtenaren zeer van belang wat de werkgever doet (opvang, ondersteuning bij aangifte en dergelijke) en wat de algemene overheid / het bestuur naar buiten toe uitdraagt (namelijk het communiceren van de norm dat geweld tegen overheids personeel niet wordt geaccepteerd).

Voor het doen van aangifte is een werkinstructie opgesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken, zie hiervoor de bijlage.

In dit webdoc komt het doen van aangifte aan bod; hoe gaat het in zijn werk, wat komt erbij kijken, wat is het vervolg?

Vervolgens wordt er aandacht besteed aan de afspraken die er voor het OM en de politie gemaakt zijn over het omgaan met agressie en geweld tegen functionarissen met een publieke taak: de Eenduidige Landelijke Afspraken (ELA). Het Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft een werkinstructie opgesteld voor het doen van aangifte of melding.

Zie daarvoor

www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2011/09/29/werkinstructie-bij-aangifte-en-melding-van-agressie-en-geweld-tegen-medewerkers-met-een-publieke-taak.html

2 AANGIFTE DOEN

2.1 Het contact tussen de gemeentelijke organisaties en de politie

De organisatie wijst één functionaris aan, die fungeert als contactpersoon voor de politie. Dit kan de coördinator agressie en geweld zijn. Ook de politie zal op regio- of wijkteamniveau een contactpersoon aanwijzen, die op het gebied van agressie- en geweldsincidenten aanspreekpunt is voor de organisatie. Deze contactpersoon heeft informatie over de specifieke afspraken die er bestaan tussen politie, justitie en gemeente. Hij of zij is ook aanspreekpunt voor het maken van specifieke afspraken tussen de organisatie en het wijkbureau. Bijvoorbeeld over assistentie of ondersteuning van de politie ter voorkoming van of ter ondersteuning bij agressie- en geweldsincidenten.

2.2 Wanneer aangifte of melding bij de politie?

Indien u vermoedt dat er een strafbaar feit is gepleegd, kunt u altijd aangifte doen. In de praktijk hanteert de politie als regel dat een incident 'aangiftewaardig' moet zijn. Dat wil zeggen: er moet een redelijk vermoeden van schuld zijn aan een overtreding van de wet (Wetboek van Strafrecht, hierna WvSr). De politie kan daarover advies geven.

Zo hanteert gemeente Amsterdam de volgende vuistregel. U moet altijd aangifte doen bij:

- een ernstige bedreiging geuit tegen de medewerker als persoon (artikel 285 WvSr)
- fysieke agressie (artikel 300 t/m 303 WvSr)
- vernieling (artikel 350 WvSr)
- openlijke geweldpleging (artikel 141 WvSr)
- beperkt anoniem aangifte doen (artikel 190 lid 3 WvSv).

Eventuele schade en het feit dat vergoeding hiervan gewenst is, worden tevens in de aangifte opgenomen.

NB: De politie is verplicht iedere aangifte van een strafbaar feit op te nemen. Echter, wanneer een agent van mening is dat er geen sprake is van een strafbaar feit, kan hij of zij u mededelen dat het incident 'niet aangiftewaardig' is.

U kunt in dit geval de agent vragen dit voor te leggen aan de hulpofficier van justitie, die werkzaam is bij het wijkteam. U kunt ook contact opnemen met de functionaris die binnen uw organisatie fungeert als contactpersoon voor de politie.

Strafbaar feit

Een strafbaar feit is een handeling of gedraging waarbij iemand de wet overtreedt. Het hoeft dus niet altijd een actieve handeling te zijn, zoals diefstal. Ook het nalaten van iets kan strafbaar zijn (gedraging). Bijvoorbeeld het nalaten van hulp aan iemand die in levensgevaar verkeert.

Bij een strafbaar feit gaat het altijd om een verdachte, een mens. De verdachte wordt pas dader genoemd als hij veroordeeld is. Deze verdachte is pas strafbaar als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- zijn gedragingen zijn precies in overeenstemming met de omschrijving in de wet van het strafbare feit;
- de gedragingen aan zijn schuld te wijten zijn;
- zijn handelen in strijd is met het recht van een ander (wederrechtelijk);
- het feit hem kan worden toegerekend.

In bijlage 1 staat een overzicht van de meeste strafbare gedragingen en de betreffende wetsartikelen. Deze lijst is niet limitatief.

Melding

U kunt de politie vragen van het incident een melding op te nemen. Een melding is een mutatie in het politieregister. Er wordt geen verdere actie ondernomen. Een melding is om drie redenen toch van belang:

- 1 In de cijfermatige rapportages van de politie wordt het aantal meldingen van incidenten vermeld. De omvang van het probleem wordt hiermee duidelijker.
- 2 Meerdere meldingen in het politieregister over een en dezelfde persoon kunnen bij een aangifte de strafrechtelijke procedure ondersteunen.
- 3 Landelijk is afgesproken dat de politie meldingen van ongewenst, maar niet-strafbaar gedrag registreert. Op deze manier kunnen 'probleemklanten' of 'probleemlocaties' in kaart worden gebracht.

2.3 Wie doet aangifte?

In het algemeen doet het slachtoffer zelf aangifte van het strafbare feit waarvan hij of zij meent slachtoffer te zijn geworden. Hij of zij kan immers het beste zelf vertellen wat hem of haar precies is overkomen. Het slachtoffer kiest domicilie op het adres van de werkgever. Doet een slachtoffer zelf aangifte, dan verdient het aanbeveling dat een leidinggevende of een daartoe aangewezen functionaris het slachtoffer begeleidt en bijstaat.

Aangifte namens de werknemer

De werkgever kan aangifte doen namens het slachtoffer. Hij of zij zou dit alleen moeten doen als daar bijzondere redenen voor zijn, zoals angst of iets dergelijks bij de medewerker, of de emotionele belasting die het doen van aangifte met zich meebrengt. Aangifte namens de werknemer moet zich beperken tot uitzonderingen, omdat, zoals eerder gezegd, het slachtoffer zelf het beste kan vertellen wat er gebeurd is. Bovendien blijft het slachtoffer hoe dan ook als getuige in beeld, en kan hij of zij in die hoedanigheid ook door de politie of rechter worden gehoord. Wanneer de werkgever aangifte doet van een VPT-zaak, overlegt deze een schriftelijke en ondertekende verklaring van de werknemer met een beschrijving van het voorval. De verklaring bevat het adres van de werkgever, en de voor- en de achternaam van de werknemer. De werknemer hoeft voor deze aangifte niet mee te komen.

Recent (juli 2013) is bepaald dat ook een VPT-zaak door de werkgever (deels) anoniem kan worden aangegeven, waarbij op de schriftelijke verklaring van de werknemer over het voorval niet de voor- en de achternaam van de werknemer vermeld worden, maar bijvoorbeeld wel diens personeelsnummer (zie ook paragraaf 2.7, afspraak 4 'Anonimiteit van slachtoffer'). Het vermelde adres is weer het adres van de werkgever. Ook bij een dergelijke aangifte hoeft de werknemer niet mee te komen naar het bureau.

Aangifte voor vernieling en lokaalvredebreuk

Wanneer de veroorzaker van het incident vernielingen heeft aangericht, kan de organisatie zelf aangifte doen (artikel 350 WvSr). Zowel de medewerker als de werkgever/organisatie kan dus aangifte doen.

Wanneer een overlast gevend persoon of iemand met een pandverbod weigert te vertrekken, kan de organisatie ook aangifte doen van lokaalvredebreuk (artikel 139 WvSr): *'het wederrechtelijk binnendringen in een voor de openbare dienst bestemd lokaal, of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet aanstonds verwijderen op de vordering van bevoegde ambtenaar'*.

2.4 De (voorbereiding op de) aangifte

Afspraak maken

Na een incident wordt op zo kort mogelijke termijn (in beginsel binnen twee werkdagen) aangifte gedaan. Daartoe wordt een afspraak gemaakt in de (digitale) aangifte-agenda via telefoonnummer 0900-8844. Soms zal het mogelijk zijn elektronisch of telefonisch aangifte te doen. Bijvoorbeeld bij kleine misdrijven waarbij het niet waarschijnlijk is dat de veroorzaker van het incident kan worden opgespoord, maar waarbij wel een proces-verbaal nodig is, bijvoorbeeld voor de verzekering.

De betrokkene kan bij de politie aangeven of hij aangifte wil doen bij een mannelijke of bij een vrouwelijke agent.

Belangrijke gegevens en informatie

Bij de afspraak met de vaste contactpersoon van het wijk- of districts bureau is het belangrijk alle relevante gegevens en informatie bij de hand te hebben.

Verzamel vooraf zo veel mogelijk feiten (en bewijsmateriaal). De informatie die de politie nodig heeft voor een succesvolle vervolging is globaal weer te geven in 7 W's:

- 1 Wie kan in verband worden gebracht met het misdrijf? (slachtoffer, getuige, verdachte, enzovoort)
- 2 Wat is er precies gebeurd?¹
- 3 Waar is het misdrijf gepleegd en waar zijn eventuele sporen achtergebleven?
- 4 Waarmee is het misdrijf gepleegd? (van welke voorwerpen of middelen is gebruikgemaakt)
- 5 Op welke wijze heeft het misdrijf plaatsgevonden?
- 6 Wanneer heeft het misdrijf plaatsgevonden en wanneer hebben andere relevante feiten plaatsgevonden?
- 7 Waarom is het misdrijf gepleegd?

Vermeld zo veel mogelijk de gevolgen van het delict voor het slachtoffer en/of de organisatie.

¹ In veel overheidsgebouwen en openbare ruimtes hangen camera's, die eventuele incidenten geregistreerd kunnen hebben. De opgenomen beelden worden meestal maar gedurende een beperkte tijd bewaard, meestal niet langer dan 24 uur, tenzij erom wordt gevraagd. Ga zo snel mogelijk na afloop van het incident na of er camerabeelden zijn van het incident. Deze kunnen overgedragen worden aan de politie ten behoeve van het strafrechtelijke onderzoek. NB Maak hiervan eventueel melding bij het CBP, of verwijst naar een cameraprotocol.

Gegevens voor proces-verbaal bij aangifte door de medewerker

- Naam:** Achternaam en voornamen van de medewerker
- Adres:** Uitgangspunt is het werkadres van de werkgever. Het eigen huisadres of het adres van het slachtofferloket of het politiebureau is ook mogelijk.
- Informatie:**
- a Gegevens en informatie over en van getuige(n). Eventueel ook van mensen die de medewerker vlak voor of na het incident heeft gezien.
 - b Wat is er gebeurd? Geef een zo accuraat mogelijk verslag van het gebeurde. Hierbij kan de registratie in het GIR ondersteunen.
 - c Wat was de aanleiding?
 - d Is er schade? Zo ja, omschrijf deze in het proces-verbaal van aangifte. Zijn er foto's van de schade of het letsel? Bij letsel, neem eventueel een geneeskundige verklaring mee (het zogenoemde 'letselbriefje').
Let op: Het kan zijn dat als gevolg van het incident zowel de medewerker als de werkgever schade heeft geleden. Geef dan bij de aangifte aan dat er sprake is van twee slachtoffers!
 - e Is de veroorzaker van het incident bekend?
 - f Is het incident geregistreerd? (foto's, cameraopnamen, beelden mobiele telefoon)
- Anonimiteit:** Er kan gevraagd worden de persoonsgegevens in het proces-verbaal af te schermen.
- Codering:** Het betreft een aangifte van agressie en geweld tegen een ambtenaar. De politie brengt de code 'Code VPT' aan.
Let op: Zorg ervoor dat 'Code VPT' wordt ingevoerd. Controleer dit ook.

Gegevens voor proces-verbaal bij aangifte door de werkgever

- Naam:** Achternaam en voornamen van degene die namens de werkgever de aangifte verricht (leidinggevende of daartoe aangewezen functionaris)
- Adres:** Het werkadres van de werkgever
- Informatie:**
- a Gegevens en informatie over en van getuige(n). Eventueel ook van mensen die de medewerker vlak voor of na het incident heeft gezien.
 - b Wat is er gebeurd? Geef een zo accuraat mogelijk verslag van het gebeuren. Hierbij kan de GIR-registratie ondersteuning bieden.
 - c Wat was de aanleiding?
 - d Is er schade? Zo ja, omschrijf deze in het proces-verbaal van aangifte. Neem bij letsel van de medewerker eventueel de geneeskundige verklaring mee (het zogenoemde 'letselbriefje') of zorg ervoor dat de medewerker deze ter beschikking van de politie stelt.
Let op: Het kan zijn dat als gevolg van het incident zowel de medewerker als de werkgever schade heeft geleden. Geef dan bij de aangifte aan dat er sprake is van twee slachtoffers!
 - e Is de veroorzaker van het incident bekend?
 - f Is het incident geregistreerd? (foto's, cameraopnamen, beelden mobiele telefoon).
- Codering:** Het betreft een aangifte van agressie en geweld tegen een ambtenaar. De politie brengt de code 'Code VPT' aan.
Let op: Zorg ervoor dat 'Code VPT' wordt ingevoerd. Controleer dit ook.

Politie Informatieformulier (PIF)

Vanaf eind van het jaar 2013 is het politie-informatieformulier beschikbaar voor gebruik in het GIR. Het gebruik is facultatief voor gemeenten. Indien wordt besloten gebruik te maken van het formulier, dan standaardiseert het alle vragen en antwoorden die zich voordoen bij een aangifte. Hierdoor neemt de kans toe dat een 'aangiftewaardige' aangifte tot stand komt. Zie webdoc 3.3, 'Incidentanalyse'.

2.5 Wat gebeurt er na de melding of aangifte?

Ter afronding van de aangifte zijn twee identieke originele exemplaren beschikbaar. Beide worden door de aangever en de verbalisant ondertekend. Eén exemplaar is voor de politie, en de tweede is voor de aangever. De politie verstrekt geen kopie. Het verdient daarom aanbeveling een of meer kopie(ën) te maken van de aangifte. In geval van schade of vernieling is dat voor de verzekeringsmaatschappij of de gemeente van belang. Op de aangifte staat het nummer van het proces-verbaal vermeld. Dit nummer dient opgenomen te worden in het scherm 'maatregelen', in het veld 'acties' van het GIR.

Als slachtoffer heeft u recht op informatie. U kunt in de aangifte aangeven dat u op de hoogte gehouden wilt worden van het verloop van het strafproces. U krijgt dan op belangrijke momenten informatie. De politie informeert u bijvoorbeeld over de aanhouding van de verdachte, en of het dossier naar het Openbaar Ministerie (OM) wordt gestuurd of dat de zaak niet verder wordt onderzocht.

Als de politie de zaak naar het OM heeft gestuurd, ontvangt u een formulier waarop u kunt aangeven dat u op de hoogte gehouden wilt worden van de voortgang van de zaak. De medewerkers van het slachtofferloket zullen u hier vervolgens over informeren. Het slachtofferloket is een samenwerkingsverband van politie, Slachtofferhulp Nederland en het OM (www.slachtofferloket.nl, (020) 541 39 39).

Afspraken over de aangifte:

- De werkgever bewaart de aangifte. De betrokkene ontvangt een kopie van de aangifte.
- Controleer of het incident in het GIR is gemeld.
- Stel vast of de betrokkene extra veiligheidsrisico's loopt doordat aangifte is gedaan.
- Benoem een vaste contactpersoon in de organisatie, die te benaderen is bij onduidelijkheden of vragen.
- De werkgever kan te allen tijde (na informatie te hebben ingewonnen) aan de betrokkene aangeven wat de status (voortgang) is van de aangifte. De leidinggevende of de daarvoor aangewezen functionaris kan de status persoonlijk aan de melder / het slachtoffer meedelen of kan via het GIR de informatie verstrekken.

2.6 De rol van het OM (de eventuele rechtszaak)

Wanneer het politieonderzoek klaar is, bepaalt de officier van justitie hoe de zaak verder gaat. Hij kan het volgende besluiten:

- **Niet vervolgen**
De officier van justitie besluit de zaak te seponeren. Bijvoorbeeld omdat de politie niet voldoende wettelijk bewijs heeft kunnen verzamelen. De officier kan ook seponeren onder voorwaarden. Een van die voorwaarden is bijvoorbeeld het betalen van de geleden schade.
- **Een transactie of strafbeschikking**
De officier van justitie kan besluiten de zaak zelf af te handelen. Hij of zij biedt de verdachte een transactie aan of legt zelf een straf (strafbeschikking) op. Werkt de verdachte niet mee of gaat hij niet akkoord, dan bepaalt de rechter uiteindelijk de straf.
- **Vervolgen**
De officier van justitie kan ook direct besluiten de zaak voor te leggen aan de rechter. Hij of zij doet dit door de verdachte een dagvaarding uit te reiken. Afhankelijk van de zwaarte van het strafbare feit wordt een zaak aan een of drie rechters voorgelegd. De officier van justitie kan een straf eisen. Dit kan een geldstraf, een taakstraf, een gevangenisstraf of een combinatie daarvan zijn. Daarnaast kan de officier een schadevergoedingsmaatregel vorderen. De hoogte van de straf wordt bepaald door de ernst van het feit, de omstandigheden waarin de verdachte het delict pleegde, en door de persoonlijkheid van de verdachte. Factoren als opzet, herhaling van strafbaar gedrag (recidive), mate van geweld, persoonlijke omstandigheden of voorbedachte rade spelen daarbij een belangrijke rol.
Ten aanzien van agressie- en geweldsdelicten tegen medewerkers met een publieke taak is de afspraak dat de officier van justitie in principe de strafeis met 200 procent verhoogt.

2.7 Specifieke afspraken tussen gemeente, politie en OM

Als voorbeeld van te maken afspraken na aangifte volgen hierna de afspraken die gemaakt zijn in het driehoeksverband van de politieregio Amsterdam-Amstelland. Het overleg bestaat uit de burgemeester, politie en openbaar ministerie (officier van justitie). In de subdriehoek 'agressie en geweld tegen medewerkers werkzaam in de openbare ruimte van de gemeente Amsterdam' worden deze werkafspraken periodiek gemonitord en waar nodig bijgestuurd.

De volgende afspraken zijn gemaakt.

1 Assistentie door politie

In geval van spoed 112 wordt gebeld. De politie is binnen tien minuten ter plaatse.

2 Vast aanspreekpunt bij politie

Op decentraal niveau kunnen politie en stadsdeel/dienst aanvullende afspraken maken over specifieke locaties (bijvoorbeeld bepaalde gemeentelijke kantoren, vestigingen van de sociale dienst) en/of groepen. In de subdriehoek 'agressie en geweld tegen medewerkers werkzaam in de openbare ruimte van de gemeente Amsterdam' worden deze afspraken vastgesteld.

3 Voorrang bij de aangifte

In geval van agressie en geweld spreekt het voor zich dat snel aangifte wordt gedaan en opgenomen. De politie geeft waar mogelijk aan gemeenteambtenaren die bij het uitoefenen van hun functie slachtoffer zijn geworden van agressie en geweld voorrang bij het doen van aangifte bij een wijkteam.

4 Anonimiteit van slachtoffer

Het slachtoffer of de getuige kan in het proces-verbaal een ander adres laten opnemen dan zijn of haar feitelijke huisadres, bijvoorbeeld het adres van de werkgever, het slachtofferloket of het politiebureau. Daarnaast kan het slachtoffer anoniem aangifte doen of een (getuige)verklaring 'onder nummer' afleggen.

Indien sprake is van een ernstig strafbaar feit (bij gereede vrees voor represailles, ernstige overlast of belemmering in de uitoefening van het beroep, levensdelicten, georganiseerde criminaliteit en zware geweldsdelicten) kan de betrokkene in aanmerking komen voor de status 'beperkt anonieme getuige / bedreigde getuige'. Bij een oproep als getuige op de zitting te verschijnen is het mogelijk te verzoeken om:

- 'met beperkte gegevens te verschijnen', zodat de persoonsgegevens niet bekend worden;
- onherkenbaar op de zitting te verschijnen.

De politie zal bij het doen van de aangifte nagaan waarop de wens om (deels) anoniem aangifte te willen doen is gebaseerd. De hulpofficier van justitie zal in een intakegesprek met de werknemer / het slachtoffer toetsen wat de (on)mogelijkheden zijn. De hulpofficier zal wijzen op passende alternatieven of combinaties ervan.

Anonimiteit is niet altijd mogelijk. Bijvoorbeeld als een bepaalde afscherming niet toegepast kan worden wanneer de identiteit van de werknemer / het slachtoffer bij de dader/veroorzaker bekend is. Of wanneer de schriftelijke verklaring van de werknemer / het slachtoffer te weinig aanknopingspunten bevat voor het opsporingsonderzoek. Ook moet rekening gehouden worden met het feit dat de officier van justitie kan oordelen dat anonimiteit niet wordt toegekend. En dat als anonimiteit wel is toegekend, de rechter tijdens de rechtszitting alsnog kan gelasten de anonimiteit ten behoeve van de waarheidsvinding op te heffen, al of niet met de toezegging 'met beperkte gegevens te verschijnen'.

Zie ook de factsheet 'Veilige Publieke Taak en (gedeeltelijke) anonimiteit in het strafproces' van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Veiligheid en Justitie: www.rijksoverheid.nl > Onderwerpen (op alfabet) > Geweld tegen werknemers met publieke taak > Aanpak geweld tegen werknemers met publieke taak > Documenten en publicaties.

5 Kwalificerend slachtofferschap en dubbele strafeis OM

Het OM benoemt onder andere medewerkers van de gemeente Amsterdam die slachtoffer zijn van agressie en geweld als 'kwalificerend slachtoffer'. Dit betekent dat – afhankelijk van de omstandigheden – de strafeis met 200 procent wordt verhoogd.

6 Snelrecht

Indien mogelijk past het OM snelrecht toe. Snelrecht houdt in dat de zaak binnen de bewaringstermijn van veertien dagen door de politierechter wordt behandeld. Snelrecht kan slechts onder bepaalde voorwaarden worden toegepast. Het moet bijvoorbeeld gaan om een bewijstechnisch relatief eenvoudige zaak.

7 Themazittingen

Het OM organiseert structureel themazittingen met betrekking tot geweld tegen medewerkers met een publieke functie, waarbij zaken met kwalificerende slachtoffers gebundeld op zitting worden aangebracht.

8 Spreekrecht tijdens zitting

In het Wetboek van Strafrecht is de versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces opgenomen. Dit betekent dat een slachtoffer van bepaalde typen incidenten (zoals ernstige mishandeling) tijdens de rechtszaak een verklaring kan afleggen over welke gevolgen het delict voor hem of haar had. Dit heet het spreekrecht. Een medewerker kan een slachtofferverklaring afleggen over lichamelijke, emotionele of economische gevolgen. Bij deze verklaring mag het slachtoffer niet zijn of haar mening geven over de verdachte en de strafmaat. Waar mogelijk wordt de medewerker bijgestaan door zijn of haar leidinggevende, of door een andere daarvoor aangewezen persoon binnen de organisatie. Mocht de medewerker niet de confrontatie met de verdachte willen aangaan op de rechtszitting, dan kan hij of zij in een schriftelijke verklaring aangeven wat de gevolgen van het delict zijn geweest. De slachtofferverklaring wordt aan het strafdossier toegevoegd. De rechter, de officier van justitie en de advocaat van de verdachte lezen de verklaring al voor de rechtszitting. Tijdens de rechtszitting kan de slachtofferverklaring worden voorgelezen.

2.8 Wat als de betrokkene zelf wordt aangeklaagd?

De werkgever zorgt voor juridisch(e) advies of bijstand als de betrokkene wordt aangeklaagd voor handelingen die een direct gevolg zijn van de uitoefening van zijn functie. In de gemeente Amsterdam is geregeld dat juridisch adviseurs van de directie Juridische Zaken van de Bestuursdienst de medewerker op verzoek van de werkgever kunnen bijstaan. Ook dient te worden bekeken of de betrokkene werkzaam is bij een gemeenteonderdeel dat zich heeft aangesloten bij de in dit kader door de gemeente afgesloten rechtsbijstandverzekering (afgesloten bij DAS).

Uitgangspunt is dat de betrokkene de wet niet heeft overtreden, en zich steeds aan de beleidsrichtlijnen en werkinstructies van de gemeente heeft gehouden. Daarbij moet goed rekening gehouden worden met de situatie waarin het incident heeft plaatsgevonden. Het kan zijn dat de medewerker uit zelfverdediging of in de stress van het moment heeft gehandeld. Dit moet meegenomen worden in het besluit tot het geven van juridische bijstand.

3 EENDUIDIGE LANDELIJKE AFSPRAKEN (ELA) BIJ AGRESSIE EN GEWELD TEGEN FUNCTIONARISSEN MET EEN PUBLIEKE TAAK

In het programma Veilige Publieke Taak van 18 oktober 2007 hebben de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie toegezegd eenduidige landelijke afspraken voor politie en OM te realiseren. Aanvullingen vonden plaats in de huidige versie van juli 2013.

Onder agressie en geweld wordt verstaan lichamelijke en verbale geweldplegingen, belaging, intimidatie en bedreiging gepleegd in, of door omstandigheden die verband houden met, de uitvoering van de publieke taak (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met beschadiging van goederen).

Functionarissen met een publieke taak dienen zich ervan bewust te zijn dat zij uit hoofde van hun bijzondere positie een voorbeeldfunctie vervullen. Van hen mag worden verwacht dat zij professioneel en deskundig handelen, met respect en begrip voor specifieke omstandigheden en daarbij optredende emoties.

Uitgangspunten:

- 1 Er wordt door politie en het OM hoge prioriteit gegeven aan de opsporing en vervolging van agressie en geweld tegen functionarissen met een publieke taak.
- 2 Er is aandacht voor de kwaliteit van onderzoeken en processen-verbaal.
- 3 Lik op stuk wordt zo veel mogelijk toegepast: (super)snelrecht of 'Aanhouden en Uitreiken' (AU-procedure).
- 4 Schade wordt zo veel mogelijk op de dader verhaald.
- 5 Slachtoffers en de werkgever worden optimaal geïnformeerd over hun positie en mogelijkheden in het strafproces en de strafrechtelijke afhandeling van de zaak.
- 6 Actief communicatiebeleid (uitdragen van successen) is onderdeel van deze aanpak.

Ketenafspraken politie en OM:

- Agressie en geweld tegen functionarissen met een publieke taak wordt door politie en OM op een eenduidige manier geregistreerd (VPT-code).
- De regionale eenheden van de politie en parketten stellen een contactfunctionaris aan die verantwoordelijk is voor de uitvoering van afspraken over dit onderwerp (kwaliteit, proces en communicatie).

Opsporingsafpraak

Een aangifte van een strafbaar feit wordt altijd opgenomen. Bij twijfel over strafbaarheid van het feit wordt contact gelegd met het OM. Indien geen sprake is van een strafbaar feit wordt met het oog op dossiervorming altijd een mutatie of melding gemaakt.

De 'Eenduidige Landelijke Afspraken' zijn als pdf te downloaden: www.rijksoverheid.nl> Documenten en publicaties > Trefwoord: ELA, Type: Convenanten.

Van dezelfde website is de factsheet 'Agressie en geweld openbaar bestuur 2012.

Factsheet: agressie en geweld tegen overheidsmedewerkers gemeenten' te downloaden: www.rijksoverheid.nl> Onderwerpen (op alfabet) > Geweld tegen werknemers met publieke taak > Documenten en publicaties > Trefwoord: Overheidsmedewerkers gemeenten 2012.

BIJLAGE 1

VORMEN VAN AGRESSIEF GEDRAG EN STRAFBAARHEID

DADER PAST VERBAAL GEWELD TOE

	Strafbaar?	Wanneer?	Welk(e) feit(en)?
Bedreigen (of dreigbrief)	Ja indien gedreigd wordt met	<ul style="list-style-type: none"> ▪ openlijk geweld (geweld in de openbaarheid door 2 personen of meer) ▪ enig misdrijf waardoor de algemene veiligheid van personen en/of goederen of de verlening van diensten kan ontstaan ▪ verkrachting / feitelijk aanranding van de eerbaarheid ▪ enig misdrijf tegen het leven gericht ▪ gijzeling ▪ zware mishandeling ▪ brandstichting ▪ terrorisme 	Art 285 sr (bedreiging)
Beledigen	Ja indien	<ul style="list-style-type: none"> ▪ openbaar mondeling of ▪ bij geschrift/afbeelding of ▪ in tegenwoordigheid slachtoffer mondeling of door feitelijkheden of ▪ door toe/aangeboden geschrift/afbeelding 	Art 266/267 sr (belediging)
Schelden / schreeuwen	Onder omstandigheden	Als het een belediging of bedreiging betreft	Art 266, 267 en 285 sr
Vernederen	Onder Omstandigheden	Als het een belediging betreft	Artikelen 266, 267 Sr
Treiteren / pesten	Onder omstandigheden	<p>Als het een belediging betreft of</p> <p>Als het stalkingachtige vormen aanneemt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gericht op de persoon van de werknemer ▪ diens persoonlijke levenssfeer wordt daarbij stelselmatig beïnvloedt. ▪ houdt gedurende langere periode aan ▪ Heeft het oogmerk om die werknemer bang te maken, wat van werknemer gedaan te krijgen of die werknemer te beletten iets te doen 	<p>Artikelen 266, 267 Sr</p> <p>Artikel 285b Sr (belaging, stalking)</p> <p>Eventueel art 179 sr (ambtsdwang)</p>
Dwingend gedrag	Onder omstandigheden	Indien het leidt tot dwang om een ambtshandeling door een ambtenaar te volvoeren of na te laten. tegen van niet-ambtenaren	<p>Art 179 sr</p> <p>Art 284 sr (dwang)</p>
Chanteren	Onder omstandigheden	Indien het leidt tot dwang om een ambtshandeling te volvoeren of na te laten	<p>Art 179 sr (ambtsdwang)</p> <p>Art 317 sr (afpersing)</p> <p>Art 318 sr (afdreiging)</p>

DADER PAST FYSIEK GEWELD TOE

	Strafbaar?	Wanneer?	Welk(e) feit(en)?
Duwen, trekken, vastgrijpen	Onder omstandigheden	Als het gedrag pijn doet of letsel teweeg bracht. Als het gebeurt om aangever bang te maken.	Art 300 sr (mishandeling) Art 285 sr
Slaan	Ja	Mits het pijn doet of letsel teweeg brengt.	Art 300 sr
Schoppen	Ja	Mits het pijn doet of letsel teweeg brengt.	Art 300 sr
Spugen	Ja	Mits gericht wordt gespuugd.	Art 266, 267 sr
Verwonden	Ja	Mits het opzettelijk gebeurt.	Art 300 sr
Fysiek hinderen (bv de weg versperren)	Onder omstandigheden	Indien het verzet tegen een (actieve) ambtsverrichting betreft. (wederspanning) In geval van niet weggaan ondanks vordering	Art 180 sr (wederspanning) Evt de plaatselijke verordeningen Art 138 sr (lokaal/huisvredebreuk)
Gooien met voorwerpen (bijvoorbeeld meubilair of stenen)	Onder omstandigheden	Indien gericht tegen slachtoffer, evt bedreiging of poging zware mishandeling/ doodslag. Als door het gooien een ambtsverrichting wordt afgedwongen kan dit ambtswang opleveren. Indien verstoring openbare orde evt openlijk geweld. Als de voorwerpen beschadigt raken kan dit vernieling opleveren (benadeelde is de eigenaar).	Art 285 sr (bedreiging) Art 302, 287 jo 45 sr Art 179 sr Art 141 sr Art 350 sr (vernieling)
Vernielen van voorwerpen	Ja	Gewone voorwerpen of indien het om water- of gas- of rioolwerken oid betreft of indien elektriciteitswerken I.g.v. brandstichting I.g.v. telecommunicatie-werken I.g.v. werken tbv openbaar verkeer of luchtverkeer i.g.v een gebouw	Art 350 sr Art 161 Sr Art 161 bis ev Art 157-159 sr Art 161 quinies ev Art 162-163, 166-169 sr Art 170-171 sr
Stalken	Ja	Indien het wederrechtelijk en stelselmatig gebeurd en de persoonlijke levenssfeer in het geding is.	Art 285 b sr
Verkrachting	Ja		Art 242 sr

OVERIG

	Strafbaar?	Wanneer?	Welk(e) feit(en)?
Diefstal eigendom	Ja		Art 310 sr ev
Een roofoverval	Ja		Art 312 sr ev
Bommelding	Ja		Art 142a lid 2
Seksuele chantage	Onder omstandigheden	indien bedreigend met bv verkrachting i.g.v. verkrachting i.g.v. ontuchtige handelingen	Art 285 sr Art 242 sr Art 246 sr
Aanranding, betasting, knijpen ed	Ja	Indien het ontuchtige handelingen betreft	Art 246 sr
Discriminatie naar sekse	Onder omstandigheden	Indien beledigend	Art 266/267 sr
Discriminatie naar huidskleur	Ja	Indien beledigend	Art 137c Sr
Discriminatie naar geloofsovertuiging	Ja	Indien beledigend	Art 137c Sr Evt: art 147 sr
Discriminatie naar seksuele geaardheid of voorkeur	Ja	Indien beledigend	Art 137c Sr
Discriminatie naar leeftijd	Onder omstandigheden	Indien beledigend	Art 266/267 sr

Opdrachtgever

Stichting A+O fonds Gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
070 373 83 56

www.aeno.nl
secretariaat@aeno.nl

Auteurs

W. Bertrand, RadarVertige
F. van der Kroft, Stratego

Uitgave

© Stichting Arbeidsmarkt- en opleidingsfonds Gemeenten, Den Haag 2013

Stichting A+O fonds Gemeenten bevordert en ondersteunt vernieuwende activiteiten op het gebied van arbeidsmarkt en HRM-beleid. Actuele informatie over de verschillende projecten treft u aan op www.aeno.nl.

Hoewel aan deze uitgave de grootst mogelijke zorg is besteed, kunnen de samenstellers niet aansprakelijk gesteld worden voor eventuele onjuistheden, noch kunnen aan de inhoud rechten worden ontleend.